

**Okruhy k zápočtu z předmětu Dějiny školy a pedagogiky ZS1BP_DSAP
ZS1BK_DSAP**

Přednášející : PaedDr. Bohumíra Šmahelová, CSc.

1. Předmět dějin pedagogiky.
Počátky pedagogického myšlení ve starých kulturách Řecka a Říma.
Sofisté, Sokrates, Platón, Aristoteles, Quintilianus aj.
2. Výchova a škola ve středověku. Scholastika. Tomáš Akvinský.
3. Renesanční pedagogika. Vives, Rabelais, Montaigne, Bacon, da Feltre, More, Campanella aj.
4. Pedagogika reformační a protireformační.
5. J.A. Komenský, život, dílo, pedagogický systém.
6. Pedagogické názory Johna Locka.
7. Jean Jacques Rousseau.
8. Johann Heinrich Pestalozzi
9. Německá pedagogika 19. století. J. F. Herbart, F. Fröbel, A. Diesterweg.
10. Ruská pedagogika 19. stol. K.D. Ušinskij, L.N. Tolstoj.
11. Anglosaská pedagogika (Spencer, Dewey aj.).
12. Vývoj českého školství od r. 1774. Obrozenečtí učitelé (Ryba, Filcík, Amerling, Svoboda, Bolzano. Představitelé 2. pol.19. stol. – 1. pol. 20. stol. (Lindner, Masaryk, Kádner, Chlup, Příhoda aj.)
13. Pedagogický reformismus ve světě i u nás. Hlavní myšlenky a představitelé.
14. Hlavní směry pedagogiky 20. století – experimentální, existencialistická, neotomistická, antiautoritativní, sovětská, postmodernistická.

Literatura :

BLATNÝ, L.- JŮVA, V. Kapitoly z dějin pedagogiky. Brno : PdF MU,
1996, 75 s. ISBN 80-210-1295-1

JŮVA, V. sen. & jun. Stručné dějiny pedagogiky. Brno : Paido 1997. 76 s.
ISBN 80-85931-43-5

JŮVA, V. Stručné dějiny pedagogiky. Brno : Paido 1994. 51 s.
ISBN 80-901737-0-5

SVOBODOVÁ, J.- JŮVA, V. Alternativní školy. Brno: Paido 1996. 113 s.
ISBN 80-85931-19-2

ŠTVERÁK, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN 1988, 380 s.
(možno i jiné vydání)

VESELÁ, Z. Vývoj české školy a učitelského vzdělávání. Brno : MU 1992

1. Předmět dějin pedagogiky (dějin výchovy).

Počátky pedagogického myšlení ve starých civilizacích. Výchova a vzdělání ve starém Řecku Římě. Sofisté. Sókratés, Platón, Aristoteles, Quintilianus aj.

Všeobecné dějiny výchovy.
Národní dějiny.
Dějiny školství – všeobecné i národní

Výchova v prvobytně pospolné společnosti.

Výchova a vzdělání v otrokářské společnosti. Egypt, Přední Asie, Čína, Indie.

Výchova a vzdělání ve starém Řecku.

Sparta a Athény. Názory starořeckých myslitelů na výchovu.
Sofisté, učitelé moudrosti.
Sókratés.
Platón.
Aristoteles.

Výchova a vzdělání ve starém Římě.

Období rodové nebo královské (8.-6. století př.n.l.)

Období republikánské (6. stol. – rok 30 př.n.l.)

Období otrokářského absolutistického impéria – císařství (od r. 30 př.n.l. do roku 476 n.l.)

Římští myslitelé o výchově.

Marcus Tullius Cicero
Marcus Terentius Varro
Luccius Annaeus Seneca
Marcus Aurelius
Marcus Fabius Quintilianus

Nástup křesťanství.

Origenes
Tertullianus
Hieronymus
Augustinu Aurelius (sv. Augustin)

Úkoly :

Srovnajte výchovu v jednotlivých obdobích existence starého Říma.

Proč v období absolutistického impéria (císařství) zanikají soukromé školy a vznikají školy státní ?

Literatura :

BLATNÝ, L.- JÚVA, V. *Kapitoly z dějin pedagogiky*. Brno : PdF MU, 1996, 75 s. ISBN 80-210-1295-1

JÚVA, V sen.&jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1997. 76 s. ISBN 80-85931-43-5

JÚVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1994. 51 s. ISBN 80-901737-0-5

2. Výchova a škola ve středověku. Scholastika. Tomáš Akvinský.

Diferenciace společnosti na stavy (duchovenstvo, šlechta, měšťané, poddaní), každému stavu se dostává určité výchovy.

Církevní školy : klášterní
katedrální
farní

Sedmero svobodných umění.

Šlechtická (rytířská) výchova – sedmero rytířských ctností.
Páže, panoš (zbrojnoš), pasování na rytíře.

Městské školy – sedmero mechanických dovedností. Školy cechovní a kupecké.
Školy dětinské, školy partikulární.

Vznik univerzit. Fakulty artistická, teologická, lékařská a právnická.
Univerzitní organizace.

Scholastika. Středověká filozofie.

Raná scholastika : 9.-12 stol. - Učební metoda sic et non, z protikladů se vyvozuje konečné řešení. Jde o pokrok v myšlení.

Vrcholná scholastika: 12.-14. stol. Představitel Tomáš Akvinský.

Pozdní scholastika : 14.-16. stol. Scholastika se stává brzdou rozvoje, zvláště přírodních věd, neboť nepoužívá induktivní metodu, pokusy, pozorování.

Úkoly : Srovnejte názory na rozumové poznání u Tomáše Akvinského a Tertulliana.

Kdo a ve kterém období vytvořil základy sedmera svobodných umění ?

Literatura :

BLATNÝ, L.- JÚVA, V. *Kapitoly z dějin pedagogiky*. Brno : PdF MU, 1996, 75 s. ISBN 80-210-1295-1

JÚVA, V sen.&jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1997. 76 s. ISBN 80-85931-43-5

JÚVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1994. 51 s. ISBN 80-901737-0-5

ŠTVERÁK, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN 1988, 380 s. **(možno i jiné vydání)**

3. Renesanční pedagogika

Období renesance – konec 14. stol. až 16. stol.

Vznik manufaktur, zámořské objevy (Amerika, Asie, Afrika), rozvoj přírodních věd, kultury.

Renesanční myslitelé kromě latinské a řecké gramatiky a literatury zařazovali většinou do vzdělání i přírodní vědy, matematiku, hudbu. Kritizovali memorování a požadovali používání pozorování, pokusů, názorné vyučování. Požadovali všestrannou výchovu a vzdělání.

Itálie : Vittorino da Feltre (1378-1446).

Thomasso Campanella (1568-1639) - Utopie

Španělsko : Juan Luis Vives (1492-1540).

Francie : Pierre de la Ramée (1515-1572)

Francois Rabelais)1483-1553)

Michel de Montaigne (1553-1592)

Nizozemí : Desiderius Erasmus Rotterdamský (1465-1536).

Anglie : Francis Bacon (1561-1626)

Thomas More (1473-1535)

Úkoly : Na základě studia literatury uveďte hlavní myšlenky a díla výše jmenovaných autorů. Snažte se o jejich srovnání (v čem se shodují, v čem odlišují).

BLATNÝ, L.- JÚVA, V. *Kapitoly z dějin pedagogiky*. Brno : PdF MU, 1996, 75 s. ISBN 80-210-1295-1

JÚVA, V sen.&jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1997. 76 s. ISBN 80-85931-43-5

JÚVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1994. 51 s. ISBN 80-901737-0-5

ŠTVERÁK, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN 1988, 380 s. **(možno i jiné vydání)**

4.Reformace a protireformace

Reformace v Německu.

Martin Luther (1483-1546)
Filip Melanchton (1479-1560)
Johannes Sturm (1507-1589)

Česká reformace.

Jeroným Pražský (1380-1416)
Jan Milíč z Kroměříže (zemřel 1374)
Tomáš Štítný ze Štítného (asi 1333-asi 1405)
Jan Hus (asi 1372-1415)

Protestantské školství v českých zemích. Jednota bratrská. Řehoř z Kunvaldu.
Petr Chelčický (1390-1460)
Jan Blahoslav (1523-1571)

Bratrské školy. Jejich typy, přínos.

Kontrolní otázky:

Na výuku kterých předmětů se zaměřovali němečtí představitelé reformace?
Uveďte hlavní názory na školství M. Luthera.
Jaké názory na vzdělání měli čeští bratři?
V čem spočívá přínos Jana Blahoslava pro české školství?

Literatura :

BLATNÝ, L.- JŮVA, V. *Kapitoly z dějin pedagogiky*. Brno : PdF MU, 1996, 75 s. ISBN 80-210-1295-1

JŮVA, V sen.&jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1997. 76 s. ISBN 80-85931-43-5

JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1994. 51 s. ISBN 80-901737-0-5

ŠTVERÁK, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN 1988, 380 s. (možno i jiné vydání)

5. J. A. Komenský, život a dílo, pedagogický systém

Narozen 28.3.1592, pravděpodobně v Nivnici. Latinská škola v Přerově. Studia v Německu.

1614 – správce bratrské školy v Přerově

1616 – kazatel Jednoty bratrské

1618 – oženil se a odchází do Fulneku, kazatel a správce bratrského sboru. Spis Listové do nebe.

1620 – po bitvě na Bílé hoře se ukrývá. Smrt ženy a dětí. Píše Labyrint světa a ráj srdce, Hlubina bezpečnosti, Truchlivý.

1628 – odchod do polského Lešna. Učitel, později ředitel bratrského gymnazia.

Díla : Informatorium školy mateřské

Velká didaktika

Brána jazyků otevřená

Navržení krátké o obnovení škol v Království českém

1641 – návštěva Anglie. Vševědné koncepce. Pansofia – vševěda.

Spis Via lucis (Cesta světla).

Pobyt ve Švédsku - 1642-1648. Spis Nejnovější metoda jazyků.

1648 – uzavřen vestfálský mír, končí třicetiletá válka. Konec nadějí nekatolíků na návrat do Čech. Návrat Komenského do Lešna.

Spis Kšaft umírající matky jednoty bratrské.

1652-1654 – pobyt v Uhrách v Blatném (Šarišském) Potoku u knížete Zikmunda Rákocziho.

Organizace školy.

Spisy : Škola vševědná, Vestibulum, Atrium, Pravidla mravů, Jak lenivost ze škol vypuditi, Zákony školy dobře uspořádané, Řeči potocké, Schola ludus (Škola hrou nebo Škola na jevišti), Orbis sensualium Pictus (Svět v obrazech)

1654-1656 – poslední pobyt v Lešně. Práce na pansofickém díle Obecná porada o nápravě věcí lidských. Sedm dílů – 4. díl Pampaedia (Vševýchova).

1656 – vyhořelo Lešno. Odchod do Amsterdamu. Vydává svých 43 didaktických spisů od názvem Opera didactica omnia, Pokračování v bratrském napomínání (vlastní životopis), Jedno potřebné – závěť Komenského lidstvu.

Cíl výchovy : poznat sebe a svět, ovládnout sebe a povznést se k Bohu.

Rozpracoval základní didaktické principy.

Organizace škol : čtyři šestileté stupně

Demokratismus a encyklopedismům Komenského.

Pedagogický optimismus.

Organizace školní práce.

Úkoly : Které principy Komenský formuloval?
Podle jakých zásad má být organizována škola ? (Viz dílo
Zákony školy dobře uspořádané)
Přečtěte dílo Informatorium školy mateřské. V jakých oblastech
má probíhat příprava dítěte na školní docházku?
Podrobně uveďte, jak rozpracoval Komenský systém škol
(jaká škola pro který věk, v jakém jazyce, kde).

Literatura :

BLATNÝ, L.- JŮVA, V. *Kapitoly z dějin pedagogiky*. Brno : PdF MU,
1996, 75 s. ISBN 80-210-1295-1

JŮVA, V sen.&jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1997. 76 s.
ISBN 80-85931-43-5

JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1994. 51 s.
ISBN 80-901737-0-5

ŠTVERÁK, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN 1988, 380 s.
(možno i jiné vydání)

KOMENSKÝ, J.A. *Informatorium školy mateřské*. Samostatně nebo ve
Vybraných spisech.

1. John Locke (1632-1704)

Výchova gentlemana.

Pedagogické dílo : Několik myšlenek o výchování (Myšlenky o výchově).

Vysoce hodnotí význam výchovy. Zastánce individuální výchovy soukromým vychovatelem. Hlavními složkami výchovy jsou výchova tělesná, mravní a rozumová, méně důležité jsou složka pracovní a estetická.

Tělesná výchova : životospráva, hygiena, otužování.

Mravní výchova : sebeovládání a kázeň. V mládí velká náročnost a přísnost, později se má stát vychovatel přítelem a rádcem.

Rozumová výchova : všestranné a prakticky zaměřené vzdělání, spojení výuky se životem.

Pojednání o lidském rozumu : ve vědomí člověka nejsou po narození vrozené ideje, jeho duše je jako čistá deska, tabula rasa.
Zkušenost vnější je nabývána vnímáním vnějšího světa.
Zkušenost vnitřní, reflexe zprostředkuje vlastní činnost rozumu.

Dvě pojednání o vládě : řeší politické otázky, teorie státu a uspořádání společnosti.

Úkoly : Seznamte se s Lockovým dílem **O výchově (Několik myšlenek o výchově)**. Zaměřte se na výchovu gentlemana v rámci jednotlivých složek výchovy.

Pokuste se srovnat názory Locka s názory Komenského na výchovu .

Literatura :

BLATNÝ, L.- JÚVA, V. *Kapitoly z dějin pedagogiky*. Brno : PdF MU, 1996, 75 s. ISBN 80-210-1295-1

JÚVA, V sen.&jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1997. 76 s. ISBN 80-85931-43-5

JÚVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1994. 51 s. ISBN 80-901737-0-5

LOCKE, J. *O výchově*. Praha, SPN 1984

7. Jean Jacques Rousseau

Hlavní představitel francouzské pedagogiky 18. století.

Stručně životopis. Příležitostná zaměstnání, sebevzdělávání. Paříž, encyklopedisté,

Díla : Nová Heloisa

Rozprava o vědách a umění

Smlouva společenská

O původu nerovnosti mezi lidmi

Vyznání

Emil čili o výchování – obsahuje myšlenky o výchově, výchova nového člověka.

Román Emil se skládá z pěti knih . Každá kniha se zabývá jedním obdobím ve vývoji dítěte a poslední kniha výchovou ženy, vhodné manželky pro Emila.

1. období - od narození 2 let , tělesný vývoj
2. období – od 2 do 12 let, rozvoj smyslů (spánek rozumu)
3. období - od 12 do 15 let , výchova rozumová a pracovní
4. období – od 15 do 21 let, mravní výchova (období bouří a vášní).
5. kniha – výchova Žofie, budoucí Emilovy manželky

Výchova přírodou, lidmi a věcmi.

Kázeň přirozených následků.

Výchova v souladu s přírodou.

Názory na náboženskou výchovu.

Svoboda dítěte, úcta a láska k němu, respektování dítěte.

Úkoly : Charakterizujte jednotlivá období ve vývoji dítěte tak, jak je chápe J.J. Rousseau.

Vysvětlete následující pojmy : výchova přírodou, lidmi a věcmi
kázeň přirozených následků
výchova v souladu s přírodou

Proč se dostal J.J. Rousseau do konfliktu s katolickou církví ?

Literatura:

- BLATNÝ, L.- JÚVA, V. *Kapitoly z dějin pedagogiky*. Brno : PdF MU, 1996, 75 s. ISBN 80-210-1295-1
- JÚVA, V sen.&jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1997. 76 s. ISBN 80-85931-43-5
- JÚVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1994. 51 s. ISBN 80-901737-0-5
- ROUSSEAU J.J. a jeho pedagogický odkaz. (Úvod: J.Cach) Praha : SPN 1967
- ROUSSEAU, J.J. Emil čili o vychování. (Libovolné vydání)
- ŠTVERÁK, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN 1988, 380 s. (možno i jiné vydání)

2. Johann Heinrich Pestalozzi (1746-1827)

Švýcar, píše německy.

Ovlivněn Rousseauem. Chce zlepšit životní úroveň vesnického lidu, odstranit jeho zaostalost.

1771 – statek **Neuhof**, vzorné hospodářství

1774 – přeměnil Neuhof na ústav pro výchovu žebavých dětí. Učil děti ve spojení s prací. Po pěti letech tento pokus končí pro nedostatek peněz. Následuje literární činnost.

1780 vychází dílo *Večer poustevníkův*, zkušenosti z první pedagogické činnosti

1781 – pedagogický román *Linhart a Gertruda*

1798 – **Stanz** – útulek pro osiřelé děti.

Burgdorf – škola, ohlas ve Švýcarsku i v zahraničí.

Výuka dětí ve skupinách podle nadání a zájmů, vzájemné vyučování, bez učebnic.

Při škole chlapecký internát a kurzy pro budoucí učitele.

Publikace : *Jak Gertruda učí své děti*

Kniha matek

ABC názornosti

Jsou zde zkušenosti z výchovně vzdělávací činnosti:

- důležitá role matky ve výchově a výuce dětí

- tři základní prvky prvopočátečního vyučování: tvar, číslo a slovo

1805-1825 – působení v Yverdonu, výchovný ústav pro 70-150 chovanců ze zámožných rodin. Hry, tělesný cvičení, pravidelné porady učitelů, též příprava budoucích učitelů.
Věhlas ústavu v celé Evropě.

1825 – zánik ústavu, návrat Pestalozziho do Neuhofu.

Píše svoji závěť ' Labutí píseň.

Hlavní myšlenky

Výchova dítěte má vycházet ze znalosti psychiky dítěte.
Nepodávat hotové poučky, dítě má vše poznat samo, usuzovat. Důraz na názornost.
Myšlenka výchovného vyučování. Zdůrazňuje mravní složku výchovy.
Do popředí klade úlohu matky. V ústavech zdůrazňuje nutnost rodinného prostředí.
Přecenění role učebnice.
Požadavek všeobecné výchovy pro všechny.
Na rozdíl od Rousseaua požaduje systematickosti ve výuce.

Úkoly :

Přečtěte alespoň jednu publikaci o díle J.H.Pestalozziho (viz literatura) a zpracujte seminární práci. Srovnajte jeho názory s názory J.A.Komenského, J. Locka a J.J. Rousseaua.

Literatura :

BLATNÝ, L.- JÚVA, V. *Kapitoly z dějin pedagogiky*. Brno : PdF MU 1996, 75 s . ISBN 80-210-1295-1
JÚVA, V sen.&jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1997. 76 s. ISBN 80-85931-43-5
JÚVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1994. 51 s. ISBN 80-901737-0-5
ŠTVERÁK, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN 1988, 380 s.
PESTALOZZI , J.J. *Ze života a díla*. Praha, SPN 1968
PESTALOZZI, J.H. *Výbor z pedagogických spisů*. Praha, SPN 1956

9. Německá pedagogika 19. století (J.F.Herbart, F.Fröbel,A. Diesterweg)

Johann Friedrich Herbart (1776-1841).

Filozof, psycholog, pedagog.

Výchovné cíle dělí na *nezbytné* a *možné*.

Výchovný proces dělí do tří oblastí : *vedení*
vyučování
mravní výchova

Vyučování má probíhat ve čtyřech formálních stupních : **jasnost**
asociace
system.
metoda

Jeho systém převzat dogmaticky - směr herbartismus.

Friedrich Fröbel(1782-1852)

Návštěva Pestalozziho ústavu v Yverdonu.

Zaměřil se na předškolní výchovu. První Kindergarten (dětská zahrádka) v Německu.

Vzdělával i opatrovnice dětí.

Rozpracoval didaktické hry s hračkami, tzv. dárky .

Zpracoval metodiku předškolní výchovy.

Adolf Diesterweg (1790-1866)

Organizátor německého učitelského hnutí.

Dílo *Rukověť vzdělání pro německé učitele* – vrcholná světová didaktika.

Rozbor didaktických principů.

Výchova ve shodě s kulturou současné doby, hlavně s kulturou vlastního národa.

Úkoly : Na základě studia literatury uveďte, které cíle považuje Herbart za nezbytné a které za možné.

Prostudujte si blíže Herbartovo dělení výchovně vzdělávacího procesu do tří oblastí. Co chápe pod pojmy *vedení*, *vyučování* a *mravní výchova* ?

Vysvětlete Herbartovo pojetí formálních stupňů.

Literatura :

BLATNÝ, L.- JÚVA, V. *Kapitoly z dějin pedagogiky*. Brno : PdF MU, 1996, 75 s. ISBN 80-210-1295-1

JÚVA, V sen.&jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1997. 76 s. ISBN 80-85931-43-5

JÚVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1994. 51 s. ISBN 80-901737-0-5

ŠTVERÁK, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Praha: SPN 1988, 380 s.

10. Ruská pedagogika 19. století

(K.D. Ušinskij, L.N. Tolstoj)

Konstantin Dmitrijevič Ušinskij (1824-1870)

Považován za zakladatele ruské pedagogiky a ruské národní školy.

Rozpracoval teorii vyučovacích principů.

Požadavek výuky v mateřském jazyce, národní ráz výchovy.

Vliv práce na formování charakteru člověka.

Cílem výchovy je člověk, který žije pro zájmy společnosti s je hluboce mravný.

Důraz na výchovný charakter vyučování a vedoucí roli učitele.

Hlavní díla: Dětský svět – čítanka, slavná učebnice pro nejmenší žáky
Rodné slovo – odborný článek, důraz na mateřštinu
Člověk jako předmět výchovy – dvoudílné pedagogicko-psychologické dílo

Lev Nikolajevič Tolstoj (1828-1910)

Filozof, náboženský myslitel, spisovatel.

Hledá nové formy pedagogické práce. Odsuzuje herbartismus.

Odmítá právo státu vnučovat lidem povinnou školní docházku, ta má vycházet ze svobodného rozhodování lidí.

Škola v **Jasně Poljaně – volná škola.**

Rozvoj individuálních zájmů, výuka bez osnov, plánů, volnost pohybu, dobrovolnost, bez napomínání, bez trestů, maximální svoboda žáka, radost z práce, rozvoj tvořivosti.

Autor čítanek a slabikářů pro děti.

Časopis Jasnaja Poljana věnovaný problematice výchovy dítěte podle nových zásad.

Literatura :

BLATNÝ, L.- JŮVA, V. *Kapitoly z dějin pedagogiky*. Brno : PdF MU, 1996, 75 s. ISBN 80-210-1295-1

JŮVA, V sen.&jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1997. 76 s. ISBN 80-85931-43-5

JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1994. 51 s. ISBN 80-901737-0-5

TOLSTOJ, L.N. a jeho pedagogický odkaz. Praha, SPN 1982.

UŠINSKIJ, K.D. *Nástin života a díla*. Praha, SPN 1975.

11. Anglosaská pedagogika na přelomu 19. a 20. století (H. Spencer, J. Dewey)

Herbert Spencer (1820-1903)

Anglický filozof, sociolog.

Spis *Výchova rozumová, mravní a tělesná*.

Upozornil na nutnost přizpůsobovat vzdělání hlavně středoškolské mládeže potřebám rozvíjejícího se průmyslu a potřebám současné společnosti.

Je proti osvojování nepotřebných dovedností.

Při stanovení výběru učiva pro středoškolské vzdělání vychází z důležitých lidských činností. Jde o činnosti sloužící :

1. přímo k vlastní sebezáchově
2. nepřímo k zachování jedince
3. k zachování rodu (výchova potomstva)
4. k plnění sociálních povinností
5. k uspokojení citů a tužeb ve volném čase.

V rozumové výchově zdůrazňuje Spencer jednotu žákova rozumového a tělesného rozvoje a respektování věkových a individuálních zvláštností.

Stanovil sedm dílčích didaktických principů, které se mají uplatňovat ve výuce.

Úkoly : Které vědomosti a dovednosti odpovídají jednotlivým okruhům výše uvedených činností ?

Charakterizujte didaktické principy, které zformuloval H. Spencer. (Viz doporučená studijní literatura).

John Dewey (1859-1952)

Profesor na kolumbijské univerzitě. Odpůrce intelektualismu a formalismu herbartovské školy.

Představitel pragmatické pedagogiky. Bojuje proti formalismu a verbalismu na školácích. Přeceňuje osobní zkušenosti.

Požaduje aktivní pracovní metody a využívání zájmů dětí. Vedoucím činitelem ve výuce není učitel, ale žák. Učitel pouze organizuje pracovní proces žáků, učení se stává samoučením. Požaduje novou, činnou školu. **Vytváří tzv. projektovou metodu** (se svými žáky, např., s Williamem Kilpatrickem (1871-1965).

Dítě je středem všeho dění, tzv. pedocentrismus.

Úkoly : Vysvětlete (na základě studia literatury), co je to projektové vyučování.

Literatura

BLATNÝ, L.- JÚVA, V. *Kapitoly z dějin pedagogiky*. Brno : PdF MU, 1996, 75 s. ISBN 80-210-1295-1

JÚVA, V sen.&jun. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1997. 76 s. ISBN 80-85931-43-5

JÚVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno : Paido 1994. 51 s. ISBN 80-901737-0-5

12. Vývoj českého školství od r. 1774

Obrozenečtí učitelé (Ryba, Filčík, Amerling, Svoboda, Bolzano).

Představitelé 2. pol.19. stol.-1. pol. 20. stol. (Lindner, Masaryk, Kádner, Chlup, Příhoda, Krejčí, Čáda, Úlehla, Kádner, Klíma, Hendrych, Uher.).

R. 1774 – na popud Marie Terezie zpracoval reformu rakouského elementárního školství Johann Ignaz Felbiger. Felbigerův školní řád zavedl povinnou šestiletou školní docházku.

Školy triviální.

Školy hlavní.

Školy normální.

1775 vydal Knihu metodní, která obsahuje spolu se školskými předpisy pokyny pro vyučování (metody výuky a výchovy).

1775 provedena reorganizace střední školy podle Gratiana Marxe-zřízena pětiletá, později šestiletá gymnázia (první dva roky německý vyučovací jazyk, od třetí třídy latinský).

Preparandy – pro přípravu učitelů.

1848-49- Exner –Bonitzova reforma. Byla zřízena osmiletá humanitně zaměřená gymnázia a sedmileté matematicko-přírodovědné reálky.

14. května 1869 byl vyhlášen říšský školský zákon (Hasnerův). Zřizuje se osmiletá povinná školní docházka do 14 let. Zřízeny školy obecné a měšťanské.

Zřízeny nové vyučovací předměty : přírodopis, zeměpis, dějepis, měřičtví, tělocvik, ruční práce.

Stanovena nejvyšší úvazková míra pro učitele – 30 hodin týdně.

Stanoven nejvyšší počet žáků ve třídě – 80.

Určeno pravidelné vyplácení služného učitelům a právo na penzi.

Učitelé se vzdělávají na čtyřletých učitelských ústavech.

1883 – školská novela. Na venkovských školách zavedeno polodenní vyučování a byly umožněny tzv. úlevy ve školní docházce. Na požádání rodičů dětí dvanáctileté a starší nemusely od dubna do listopadu navštěvovat školu. Novela byla krokem zpět proti školskému zákonu z r. 1869. Novela dostala název Taafova podle ministerského předsedy Eduarda Taafa.

1918 – vznik Československé republiky. Snaha o demokratizaci školy a vzdělání.

1920 – První sjezd československého učitelstva a přátel školství pod záštitou prezidenta T.G. Masaryka. Řešena otázka jednotné školy, předškolní výchovy, pedagogických pokusů.

1922 – tzv. **Malý školský zákon**. Zavedl povinnou osmiletou školní docházku pro celou republiku (na Slovensku byla do té doby šestiletá), zrušil úlevy ve školní docházce, snížil počty žáků ve třídách na 65-70 (teprve od škol. Roku 1932-33 byl počet dětí snížen na 50), zavedl koedukaci na všech stupních škol, uznal rovnost učitelů a učitelek před zákonem.

Od 20. let rozvoj pokusných škol :

- a) individuální pokusy - Eduard Štorch – Dětská farma v Praze-Libni
František Bakule – hudebně zaměřená škola
Ferd. Krch, Lad. Havránek, Lad. Švarc- Dům dětství v Krnsku u Mladé Boleslavi
Volná škola práce v Kladně aj.
- b) státem řízené reformní hnutí
Zřízena Škola vysokých studií pedagogických v Praze, při ní reformní komise vedená Václavem Příhodou .
Pokusné reformní školy od škol. roku 1929/30. Návrh diferencované jednotné školy II. stupně. Činná škola, samoučení, testování žáků. Ověření projektové výuky, školy daltonské, winnetské soustavy a dalších prvků reformní školy.
Podrobněji je pojednáno o reformním školství u nás v rámci následujícího tématu č. 13.

Vývoj českého školství přerušen okupací 1939-1945.

V letech 1945-48 boj jednotlivých politických stran o charakter našeho školství. Po vítězství KSČ v roce 1948 je zavedena školským zákonem schváleným 21.dubna 1948 důsledná koncepce jednotného školství v duchu marxisticko-leninské ideologie. Je zdůrazněna političnost školy. Povinná školní docházka se prodloužila z osmi na devět let.

Jednotná státní škola byla rozdělena na tři stupně:
první stupeň tvořila škola národní (1.-5. ročník),
druhý stupeň čtyřletá škola střední (6.-9.ročník,
třetí stupeň tvořily školy povinné a výběrové- gymnázia, základní odborné školy (od r. 1954 školy učňovské).

V roce 1953 změněna povinná školní docházka na osmiletou, v roce 1959 je opět prodloužena na 9 let. Střední vzdělání bylo realizováno na tříleté Střední všeobecně

vzdělávací škole (v roce 1968 prodloužena na 4 roky a začala se označovat opět názvem gymnázium.)

Podle zákona z roku 1960 vypadala jednotná školská soustava následovně:

1. jesle a mateřská škola – předškolní výchova pro děti do 6 let
2. povinné základní vzdělávání od 6 do 15 let – na základní devítileté škole, popř. v příslušných ročnících škol pro mládež vyžadující zvláštní péči

3. střední a vyšší vzdělání pro mládež od 15 let, různé typy škol :
odborné učiliště a učňovská škola, střední škola pro pracující, odborná škola, střední odborná škola, střední všeobecně vzdělávací škola (později gymnázium) aj.
4. vysoké školy pro mládež s úplným středním vzděláním
5. v době mimo vyučování se dostává mládeži výchovy ve školních a mimoškolních výchovných zařízeních
6. pracující získávají nové nebo si prohlubují vzdělání ve studiu při zaměstnání na školách, v kurzech apod.

(Štverák, 1983, s. 360-361)

V souvislosti s novým pojetím základního školství, které začalo být do praxe zaváděno od roku 1976, byl 1. stupeň základní školy zkrácen o jeden rok (1.-4.ročník), základní škola byla tudíž osmiletá, povinnou desetiletou školní docházku dokončovala mládež ve dvou prvních ročnících středního vzdělávání.

Po 17.11.1989 vyvstala nutnost přehodnocení a úpravy stávajících učebních osnov. Česká pedagogická teorie navázala na tradice školství hlavně z předmnichovské republiky a navázala kontakty se západní pedagogikou. Významné pro rozvoj českého školství je i to, že byl umožněn vznik alternativního školství. Např. na 1. stupni ZŠ byly postupně do praxe zavedeny tři vzdělávací programy :

- Obecná škola (od září 1993 na určitých školách, které se dobrovolně přihlásily tento projekt ověřovat)
- Základní škola (od září 1996, podle tohoto programu se vzdělává 75% žáků)
- Národní škola (od září 1997, tento program si zvolilo asi jen 50 škol v České republice)

Vznikla řada alternativních školy : školy církevní, waldorfské, montessoriovské, daltonské, angažované učení, škola hrou, zdravá škola aj.

Rozšířila se síť vysokých škol, vznikají vyšší odborné školy.

Úkol : Vysvětlete pojem škola triviální, hlavní a normální.

Pro koho byly jednotlivé typy škol určeny, kterým předmětům se zde vyučovalo?

Na základě prostudování literatury zpracujte seminární práci na téma

- a) Obrozenečtí učitelé
- b) Představitelé české pedagogiky 20. století
Zaměřte se na hlavní díla, myšlenky, obor zájmu daných autorů.

Literatura :

BLATNÝ, L.- JŮVA, V. Kapitoly z dějin pedagogiky. Brno : PdF MU, 1996, 75 s. ISBN 80-210-1295-1

JŮVA, V sen.&jun. Stručné dějiny pedagogiky. Brno : Paido 1997. 76 s.

ISBN 80-85931-43-5

JŮVA, V. Stručné dějiny pedagogiky. Brno : Paido 1994. 51 s.
ISBN 80-901737-0-5

ŠTVERÁK, V. Stručné dějiny pedagogiky. Praha: SPN 1983, 380 s.

VESELÁ, Z. Vývoj české školy a učitelského vzdělávání. Brno : MU 1992
ISBN 80-210-0458-4

13. Pedagogický reformismus ve světě i u nás. Hlavní myšlenky a představitelé.

Od počátku 20. století vzniká hnutí zvané **pedagogický reformismus**. Kritika dosavadního způsobu vzdělávání – memorování, intelektualismu, herbartovské školy.

Zdroje reformismu : Tolstého volná škola, Rousseauovo pojetí přirozené výchovy, Deweyovy a Spencerovy názory na nutnost praktického a pro život připravujícího vzdělání. Reformisté preferují individuální výchovné cíle, aktivitu jedince, maximální přiměřenost a tzv. pedocentrismus (dítě je centrem výchovy, cíle výchovy jsou zcela podřízeny individuálním zájmům a potřebám dítěte).

Příklady reformistů : **Ellen Keyová** (1849-1926), švédská pedagožka, stoupenkyně ženského hnutí, vyžaduje přirozenou výchovu, až pedagogický anarchismus.
Spis *Století dítěte* (1903)-manifest práva dítěte na svobodnou výchovu.

Marie Montessoriová (1870-1952), italská lékařka, zaměřena na předškolní výchovu (Dům dětí).

Ovide Decroly (1871-1936), belgický pedagog, psycholog a lékař.
Škola životem a pro život, hlavní jsou dětské zájmy a zkušenosti.

Rudolf Steiner (1861-1925), německý filozof a pedagog, zakladatel *waldorfské školy*.

Helena Parkhurstová (1897-1957) vytvořila *daltonský učební plán* založený na samoučení podle vlastního programu

Carleton Wolsey Washburne (1889-1968) *zavedl winnetskou soustavu*, která se inspirovala daltonským plánem, ale lišila se tím, že kromě individuálního učení dávala prostor i skupinové práci žáků.

Célestin Frainet (1896-1966) buduje svoji *moderní školu* založenou na pracovní aktivitě žáků, na radostnosti, kooperaci a tvorbě školního společenství.

Peter Petersen (1884-1952), tvůrce tzv. *jenského plánu*, jádrem výuky

není školní třída, ale přirozená skupiny žáků vytvořená na základě svobodného sdružování žáků, tzv. školní pospolitost.

Reformní pokusy v české pedagogice

Anna Sússová (1858-1941), pokusná mateřská škola

František Bakule (1877-1957), práce s postiženými dětmi zaměřená na estetickovýchovnou činnost, Bakulovi zpěváčci.

Josef Úlehla (1852-1933), propagátor volné svobodné výchovy, výuka bez rozvrhu, bez učebního plánu, základem je osobní zkušenost žáka, pozorování, experiment.

Josef Bartoň (1865-1945). Usiluje ve škole o tzv. *Domov lásky a radosti*. Důraz na mravní výchovu.

Ladislav Švarc (1883-1974), **Ferdinand Krch** (1883-1973), **Ladislav Havránek** (1884-1961), působí v *Domě dětství* v Horním Krnsku u Mladé Boleslavi. Umělecky orientovaná internátní škola

Čeněk Janout (1885-1965), **František Náprstek** (1877-1955), **Jan Hostáň** (1898-1982) *Volná škola práce na Kladně*, koedukovaná, pracovně zaměřená škola s prvky tolstojovské volné školy.

Eduard Štorch (1878-1956), zbudovat v Praze-Libni na ostrově Dětskou farmu, pokus o školu v přírodě.

Mezi další učitele-pokusníky můžeme zařadit i následující jména :

Frank Mužík, Marie Kúhnelová, Jaroslav Sedlák, Karel Žitný aj.

Na přelomu 20. a 30. let 20. století **vzniká reformní hnutí řízené státem**. Končí období individuálních pokusů a formuje se směr vycházející z objektivních vědeckých poznatků. Vzorem se stává americké školství. Organizovány zájezdy do zahraničí, konference, porady. V Praze vzniká Škola vysokých studií pedagogických. Pod vedením Václava Příhody (1889-1979) vzniká r. 1929 *Organizační a učební plán reformních škol*. Podle něho začaly pracovat od roku 1929/30 pokusné školy např. v Praze-Nuslích, v Michli, Hostivaři, v Bakově nad Jizerou, ve Zlíně.

Začaly pracovat : pokusné školy obecné (I. stupeň)

Komenium (jednotná škola II. stupně)

Atheneum (jednotná škola III. stupně), ta až od r. 1934.

Šlo o vytvoření **jednotné třístupňové školy**.

Charakteristika reformních škol :

- dítě se stalo středem školské péče a práce
- na základě psychologických šetření byl zdůrazněn princip individualizace, děti potřebují individuální vedení, proto velký rozvoj didaktických a výchovných metod,
- měřítkem pro výběr učiva je jeho užitečnost pro žáka, škola učí pro život
- vyzdvižen ideál tzv. činné školy, dítě má získávat poznatku vlastní prací, samoučením (reakce na tradiční školu založenou na pasivním přístupu a pamětném učení)

- nový přístup ke zkoušení – testování (je objektivní, všichni mají stejné otázky, vyhodnocení správnosti v procentech
- důraz na sociální výchovu, ve škole žákovská samospráva,
- velká pozornost věnována otázce výběru základního učiva, pro žáky méně schopné byla stanovena jen nejnütnější látka
- pro žáky dlouho nemocné zřizována na větších školách tzv. podpůrná třída,
- budovaly se moderní školní budovy, světlé, vzdušné, vybavené pomůckami, odborné pracovny, kabinety, školní pozemky, dílny, knihovny, čítárny, hřiště, tělocvična, kuchyně, jídelna apod.

Úkoly : Reformismus propaguje *globální vyučování, koncentrované vyučování a sjednocené vyučování*. Vysvětlete tyto pojmy.

Na základě prostudování literatury (základní je Svobodová-Jůva, Alternativní školy, Brno:Paido 1996) vypracujte seminární práce, kde budete charakterizovat školu waldorfskou, daltonskou a montessoriovskou.

Vysvětlete hlavní myšlenku Freinetovy „moderní školy“.

Vysvětlete, co chápe Peter Petersen pod pojmem „pomoc při rozvoji“. Kterými názory se Petersen inspiroval u F.Fröbela?

Jak se uplatňují myšlenky alternativních škol u nás po roce 1989?

Vysvětlete podstatu angažovaného učení, integrovaného vyučování, projektu Zdravá škola a projektu Škola hrou.

Literatura :

BLATNÝ, L.- JŮVA, V. Kapitoly z dějin pedagogiky. Brno : PdF MU, 1996, 75 s. ISBN 80-210-1295-1

JŮVA, V sen.&jun. Stručné dějiny pedagogiky. Brno : Paido 1997. 76 s. ISBN 80-85931-43-5

JŮVA, V. Stručné dějiny pedagogiky. Brno : Paido 1994. 51 s. ISBN 80-901737-0-5

SVOBODOVÁ, J.- JŮVA, V. Alternativní školy. Brno: Paido 1996.113 s. ISBN 80-85931-19-2

14. Hlavní směry pedagogiky 20. století – experimentální, existencialistická, neotomistická, antiautoritativní, sovětská, postmodernistická.

Experimentální pedagogika – snaha o přesné měření výchovně vzdělávacího procesu.

Alfred Binet (1857-1911) - profesor psychologie na pařížské Sorbonně, jako první začal provádět testový výzkum inteligence dětí. Přesně stanovil podmínky provádění testů a jejich vyhodnocování. Později zavedeno vyjadřování stupně inteligence ve formě inteligenčního kvocientu (IQ), který je dán poměrem věku mentálního k věku chronologickému.

Později se začalo vedle testů měřících inteligenci používat i didaktických testů, které měřily vědomosti žáků.

Ernst Meumann (1862-1915), německý psycholog a pedagog, uplatňoval experimentální metodu i v pedagogice. Dílo *Přednášky k úvodu do experimentální pedagogiky a její psychologické základy* – snaha o systematický přehled experimentální pedagogiky. Snažil se odhalit zákonitosti fyzického a psychického vývoje dítěte hlavně metodou sebepozorování (introspekce) dítěte v umělém prostředí psychologické laboratoře.

Wilhelm August Lay (1862-1926), význačný představitel německé experimentální pedagogiky zavádí teorii „pedagogiky činu“, která měla nahradit verbální výuku typickou pro školu 19. století. Výchovou se mají vytvářet reakce u dítěte, hlavně reakce pohybové. Ve výuce kladl důraz na činnosti dítěte – kreslení, lepení, rýsování, zpěv, tanec apod.

Existencialistická pedagogika, vychází z existencialistické filozofie, která chápe *existenci* jako jedinou formu bytí, která je námi poznatelná. Nemůžeme ji poznat racionálně rozumem, ale pouze iracionálně přímým prožitkem. Ten nejlépe popíšeme uměleckou formou. Existencialistická filozofie se zaměřuje na jedince, který je soustředěn na sebe sama, člověk je bezmocný, jeho existence je pomíjivá. Člověk je vržen do světa, je bezmocný, nemůže ovlivnit počátek ani konec své existence.

**Představitelé existencialistické pedagogiky : Otto Friedrich Bolnow (1903-1991)
Klaus Schaller (1925)**

Nejvyšší hodnotou této pedagogiky je člověk. Proto cílem výchovy je rozvoj individuality, individuální osobnosti člověka. Ve výchovném procesu hrají důležitou roli nejen činitelé racionální, ale též činitelé iracionální, jako jsou citové prožitky. Ve škole je proto velmi důležitý citlivý vztah pedagoga k žákům, pozitivní klima ve třídě, kladné citové působení na žáky, tvůrčí přístup učitele k práci a jeho nadšení. Zdůrazňuje se zde principi radostnosti ve výuce.

Neotomistická pedagogika, vychází z neotomismu, náboženské filozofie 20. století, která vychází z učení Tomáše Akvinského (viz středověk, scholastika).

Představitel neotomistické pedagogiky : Jacques Maritain (1882-1973), francouzský filozof, formuloval principy neotomismu v díle *Výchova na rozcestí*. Provádí kritiku současného stavu společnosti, kde převládá egoismus, brutalita, lidstvo degeneruje. Lidstvo může zachránit křesťanský humanismus, křesťanská výchova. Jen tímto způsobem může lidstvo překonat hlubokou morální a duchovní krizi.

Antiautoritativní pedagogika – dovádí úsilí o svobodnou, volnou školu, která by nebyla autoritativní, k úplnému extrému. Požaduje úplné odtržení školy od tradic. Prosazuje výchovu zbavenou jakéhokoli útlaku, výchovu, která by podporovala sebevědomí žáka, nepotlačovala jeho potřeby, zabezpečila jeho svobodný rozvoj (srovnej Rousseau, Tolstoj..)

Antipedagogika se liší od antiautoritativní pedagogiky tím, že odmítá výchovu vůbec. Jde o směr, který se objevil v Západní Evropě asi před třiceti lety. Chce bojovat proti výchovné společnosti, výchova je „mrzačení dětí“. Stoupenci antipedagogiky požadují pouze vzdělávání, ale bez výchovy, která podle nich dítě pouze deformuje.

Sovětská pedagogika – rozvíjela se v Sovětském svazu od 20. let 20. století.

Založena na marxisticko-leninských filozofických východiscích. Zdůraznění jednotné státní školy, političnosti a ideovosti.

Představitelé :

Pavel Petrovič Blonskij (1884-1941)- dílo *Základy pedagogiky*, *Pracovní škola*. Zdůrazňuje úlohu výrobní práce , kterou je třeba spojovat s vyučováním.

Anton Semjonovič Makarenko (1888-1939)- díla *Pedagogická poema*, *Začínáme žít*, *Vlajky na věžích*, *Přednášky o výchově dětí*, *Problémy školní sovětské výchovy*, *Přednášky pro rodiče...*). Zdůrazňuje princip pedagogického optimismu a humanismu a tzv. perspektivních linií- vypěstovat u žáků perspektivy blízké, střední a vzdálené. Hodně se zabývá prostředky výchovy. Nejdůležitější jsou práce, kolektiv a režim.

Vasilij Alexandrovič Suchomlinskij (1918-1970). Díla *Pavlyšská střední škola*, *Moje srdce patří dětem*, *Hovory s mladým ředitelem školy*, *Rodičovská pedagogika aj.*, celkem 36 knih a monografií. Z celého díla je vidět velká láska k dětem, řeší otázky jejich výchovy a vzdělávání,

zabývá se materiálním vybavením školy, formováním a řízením pedagogického kolektivu na školách.

Postmodernistická pedagogika

Postmodernismus – vlna kriticismu a skepticismu od počátku 80. let 20. století.

Představitelé : **Jean Francois Lyotard** – dílo Postmoderní úděl
Wolfgang Welsch – Naše postmoderní moderna, Cesty z moderny.

Kontrolní otázky : **Proved'te charakteristiku hlavních směrů pedagogiky 20. století.**
Na základě studia literatury vysvětlete, co je to postmodernismus
a jak se odrazil na názorech na výchovu.

Literatura :

BLATNÝ, L.- JŮVA, V. Kapitoly z dějin pedagogiky. Brno : PdF MU,
1996, 75 s. ISBN 80-210-1295-1

JŮVA, V sen.&jun. Stručné dějiny pedagogiky. Brno : Paido 1997. 76 s.
ISBN 80-85931-43-5

JŮVA, V. Stručné dějiny pedagogiky. Brno : Paido 1994. 51 s.
ISBN 80-901737-0-5

SVOBODOVÁ, J.- JŮVA, V. Alternativní školy. Brno: Paido 1996.113 s.
ISBN 80-85931-19-2

ŠTVERÁK, V. Stručné dějiny pedagogiky. Praha: SPN 1983, 380 s.

Kontrolní test

1. Doplňte chybějící athénskou školu : škola .....

kitharistů
palaistra
gymnasion

2. Co znamenal ve Řecku pojem **efébie** ?

.....

3. Uveďte, jaké **typy církevních škol** byly ve středověku .

.....
.....
.....
.....

4. Uveďte, které čtyři fakulty měla středověká univerzita : .....

.....
.....
.....

5. Co bylo obsahem sedmera svobodných umění ? .....

.....

6. Vysvětlete pojem pansofia. ....

.....

7. Uveďte Komenského návrh škol podle věkových období :

Věk dětí nebo žáků

Škola

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8.Spojte autory s jejich díly : např. 1a, 2b, 3c

1) J. Locke	a) O státě božím
2) J.A.Komenský	b) Výchova rozumová, mravní a tělesná
3) H. Spencer	c) Pampaedia
4) A. Diesterweg	d) Lienhart a Gertruda
5) J.H. Pestalozzi	e) Rukověť vzdělání pro německé učitele
6) Augustinus Aurelius	f) Myšlenky o výchově
7) J.J. Rousseau	g) Utopie
8. Michel de Montaigne	h) Chvála bláznovství
9. Thomas More	i) Ústava
10. J.V. Svoboda	j) Esej O pedantismu
11. Platón	k) Emil
12. Erasmus Rotterdamský	l) Školka
- .....

9.Spojte číslici s písmenem podle toho,co k sobě patří : např. 1a, 2b, 3c

1. Waldorfská škola	a) Peter Petersen
2. Postmodernismus	b) Célestin Frainet
3. Projektové vyučování	c) Friedrich Frobel
4. Daltonský plán	d) C.D. Washburn
5. Volná škola	e) Rudolf Steiner
6. Jenský plán	f) Sigmund Freud
7. Kindergarten	g) William Kilpatrick
8. Moderní škola	h) J.F. Lyotard
9. Psychoanalytická pedagogika	i) L.N. Tolstoj
10. Winnetská soustava	j) Helena Parkhurstová
11. Vittorino da Feltre	k) Lykeion
12. Melanchton	l) školská reforma
13.J.I. Felbiger	m) Winnetská soustava
14.Aristoteles	n) Dům radosti
15.F. Melanchton	o) reformace
- .....

10. Uveďte, v čem spočívá podstata volné školy.

.....

.....